

לקראת הכרעה לאומית?

שי פלדמן

לקראת סוף שנת 2003, הסתמנה אפשרות ממשית, לפיה ישראל צועדת לקראת הכרעה לאומית-היסטורית, באשר למתחייב מרצונה לשקם את אופייה כמדינה יהודית-דמוקרטית. זאת, כתוצאה משני מאפיינים עיקריים של מצבה האסטרטגי הכולל: מחד, חיזוק מעמדה של ישראל כמעצמת-על אזורית, כאשר כמעט כל יריביה החיצוניים נעלמו, לפחות זמנית, או הוחלשו משמעותית, או שינו את כיווני מדיניותם באורח המצמצם את ממדי הסיכון שהם מציבים לישראל. ומאידך, חוסר יכולתה של ישראל לתרגם את עוצמתה האסטרטגית הכוללת לכלל אפשרות לכפות את רצונה על העם הערבי-הפלסטיני ולהביא בכך לסיום הסכסוך. משמעותם הכוללת של המאפיינים הללו היא, כי ישראל נהנית כיום משולי ביטחון רחבים יותר, המקנים לה אפשרות לנקוט מהלכים אשר בעבר נראו כמסוכנים מדי. ובמקביל, כי אין בפניה ברירה אלא להינתק מהשליטה בפלסטינים השוכנים ביהודה, שומרון, מזרח ירושלים, וחבל עזה. האם תצעד ישראל בנתיב שנפתח עתה בפניה? האם יתעלו מנהיגיה לגודל השעה וידעו לנצל את ההזדמנות ההיסטורית שנפתחה בפניהם? האם ישכילו להינתק מדוגמות שהיו נחלתם עשרות שנים ויאמצו ראייה וגישה יצירתית כלפי המציאות החדשה שנוצרה במרחב בו מצויה ישראל? האם יוכלו מנהיגים אלה להיפרד ממפעלים להם היו עיקר מעייניהם נתונים במשך עשרות בשנים ואשר אליהם הם עדיין קשורים קשר עז, אידיאולוגית ורגשית? שאלות אלה, הנמצאות בתווך שבין התמונה האסטרטגית-מדינית, לבין עולם הפוליטיקה הפנימית והפסיכולוגית-אישית של מנהיגי ישראל, נותרות עדיין ללא תשובה ברורה.

בגיליון זה:

גדר הביטחון – פתרון או מכשלה
שלמה ברום

מסמך זינבה: צעד קדימה בכיוון
ההפוך?
מוטי קריסטל

להחליף אסטרטגיה:
כיצד על ישראל לנהל את הלחימה בטרור
רון בן-ישי

האמנה למביעת תפוצת נשק גרעיני
(NPT) – התאמת ציפיות למציאות
אמילי לנדאו

אירופה מתרחבת מזרחה –
האתגר לישראל
עוזי עילם

המרחב האסטרטגי

מלחמת עיראק, האיצה מספר תהליכים במזרח התיכון, במרחב שבין צפון אפריקה לאיראן, אשר החלו עוד לפני המלחמה ואשר תוצאתם הצרופה היא שינוי גורף במרחב האסטרטגי בו נמצאת ישראל. **עיראק**, אשר נחלשה מאד כתוצאה ממלחמתה באיראן (1980-1988) וכתוצאה ממלחמת המפרץ (1991), נמחקה, לפחות זמנית, מסדר הכוחות במזרח התיכון כתוצאה מכיבושה בידי צבאות הקואליציה באפריל 2003. בכך נעלם, לפחות לעתיד הנראה לעין, רכיב מרכזי של כל "חזית מזרחית" אפשרית נגד ישראל. כך גם בתחום הלא-קונבנציונאלי: הוברר סופית כי האיום השיורי שנתר, אולי, בידי עיראק בתחום הנשק הגרעיני, הכימי, הביולוגי והטילי לאחר מלחמת 1991, אינו קיים עוד. כבר בכך, נוצרה תרומה משמעותית לשיפור מצבה האסטרטגי הכולל של ישראל.

איראן, כדרכה, מיהרה להבין את השינוי האסטרטגי שנוצר. שכנתה, עיראק, שכפתה עליה מלחמה עקובה מדם במשך כמעט עשור, ואשר נחשדה בכך שהיא ממשיכה

בפיתוח והצטיידות בנשק לא קונבנציונאלי, נכבשה. בנוסף, ארצות הברית, אשר זה מכבר הפגינה את יכולתה ואת נחישותה לפעול כנגד חברה אחרת ב-"ציר הרשע" ובתוך כך נהפכה לשכנתה החדשה של איראן, הבהירה עתה שאין בכוונתה לקבל את הפיכתה של איראן למדינה גרעינית. במקביל, מדינות מערב אירופה, ובראשן גרמניה, צרפת ובריטניה, אשר ביקשו למנוע הישנות של השימוש בכוח צבאי אמריקאי במזרח התיכון, "סגרו שורות" עם ארה"ב, בהפעילן לחץ ממוקד על איראן כדי שתיסוג ממדיניותה הגרעינית.

כתוצאה מצירוף ההתפתחויות הללו, נאלצה טהראן להשעות את פעילותה בתחום ייצור החומרים הבקיעים, אוראניום מועשר ופלוטוניום, ולחתום על "הפרוטוקול הנוסף", המאפשר לסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית להפעיל אמצעי בקרה חודרניים יותר, כדי לוודא שהמדינה הנבדקת אכן נמנעת מייצור נשק גרעיני. באמצעי בקרה אלה אין כדי לבטל באופן מוחלט את יכולתה של מדינה להפיק בהסתר חומרים בקיעים, אך ביכולתם להקשות על

כך מאד, ולהפחית את ההסתברות שמאמצים אלה יצלחו.

במקביל להחלטתה הרשמית של איראן לחתום על "הפרוטוקול הנוסף" הודיע שליט **לוב**, מועמר קדאפי, על החלטתו לפרק את יכולתה של ארצו בכל תחומי הנשק הלא-קונבנציונאלי: הגרעיני, הכימי, הביולוגי והטילי (לסווחים שמעל ל-350 ק"מ). זאת, אף תוך הפרת החלטת הליגה הערבית משנת 1992, לפיה על החברות בליגה להימנע מחתימה על האמנה האוסרת את הנשק הכימי (CWC) כל עוד ישראל נמנעת מהחתימה על האמנה נגד תפוצתו של הנשק הגרעיני (NPT).

להודעתו של קדאפי קדם הסכם אליו הגיעה לוב עם ארצות הברית ובריטניה לסיום הסכסוך שנבע מהפלתו של מטוס פאן-אם מעל העיירה לוקרבי, בסקוטלנד, בשנת 1988. כן קדמו לכך ביקורים של אנשי מודיעין בריטיים ואמריקאים במתקניה של לוב, בהם הוחל בייצור נשק להשמדה המונית. תוצאתם המצרפית של מהלכים אלה הינה תפנית כוללת במדיניותה של לוב, עד כדי הודעת בנו של שליט לוב, סייף אל-

עדכן אסטרטגי

כרך 6, גיליון מס' 4 ינואר 2004

הרבעון **עדכן אסטרטגי** מיועד להעשיר ולהפרות את הדיון הציבורי בנושאים העומדים, או אמורים לעמוד, על סדר היום הביטחוני של ישראל והמזרח-התיכון.

המאמרים המופיעים בעדכן נכתבים על-ידי חוקרי המרכז ואורחיו, ומבוססים על מחקרים שנעשו במרכז. המאמרים מאופיינים בהיותם מכווני מדיניות. הדעות המובעות בהם הן של המחבר לבדו.

עיצוב גרפי:
מיכל סמו

מנהל המערכת:
משה גרונדמן

עורך ראשי:
שי פלדמן

עדכן אסטרטגי יוצא לאור על-ידי

מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת תל אביב, רמת אביב, תל אביב 69978

טל' 03-6409926 פקס' 03-6422404 E-mail: jcss2@post.tau.ac.il

עדכן אסטרטגי מתפרסם בעברית ובאנגלית

ותוכנו המלא מוצג באתר האינטרנט של המרכז.

כתובת האתר: <http://www.tau.ac.il/jcss/>

© כל הזכויות שמורות ISSN 0793-8950

אסלם, בראשית ינואר 2004, לפיה לוב אינה רואה עוד בישראל איום על ביטחונה.

בו בזמן, התוצאה המצרפית של מחיקת עיראק ממאזן הכוחות האזורי והתפנית הדרמטית שחלה בכיוון מדיניותה של לוב, היא שהמחנה הרדיקלי בעולם הערבי קרס. לעובדה זאת נודעה משמעות מרחיקת לכת באשר למעמדה האזורי של **סוריה**, אשר עד עתה נהנתה ממעמד של "יושבת על הגדר" – בין החברות המתונות בעולם הערבי, ובראשן סעודיה, מצרים, וירדן, לבין המחנה הרדיקאלי, שבראשו עיראק ולוב. עתה, מצאה עצמה דמשק, לפתע ושלא מרצונה, בעמדת הסמן הקיצוני של העולם הערבי ולפיכך עלולה לעמוד במוקד מאמצי של ממשל בוש "לעשות סדר" באזור.

המצוקה האסטרטגית אליה נקלע נשיא סוריה, בשאר אסד, הביאה אותו לשיגור מסרים רבים בדבר נכונותו לחדש את המשא ומתן המדיני עם ישראל. בביקורו בטורקיה בראשית ינואר 2004, אסד נמנע אף מכל ניסיון להביא לצמצום קשריה ההדוקים של אנקרה עם ישראל. קשרים אלה, המהווים חלק נכבד ממפת האיומים על סוריה, מתקבלים עתה בדמשק כבלתי ניתנים לשינוי.

התוצאה המצטברת של התפניות שחלו לאחרונה בעיראק, איראן, לוב וסוריה, היא שינוי גורף במרחב האסטרטגי של ישראל. שינויים אלה מצטרפים עתה להשפעתם הקודמת של הסכמי השלום עליהם חתמה ישראל עם מצרים (לפני כמעט 25 שנים) ועם ירדן (לפני למעלה מ-9 שנים) – הסכמים שיציבותם נבחנה לאורך השנים במידת עמידותם המרשימה בלחצים, החל במלחמת לבנון וכלה בשלושת שנות האלימות בהם פתחו הפלסטינים בשלהי

שנת 2000. חשיבותם של השינויים הללו היא בצמצום משמעותי של היקף האיום הכולל הנשקף לישראל.

השיח הציבורי בישראל

במקביל לשיפור הדרמטי שחל במרחב האסטרטגי בו שוכנת ישראל, הולכת וגוברת בישראל ההכרה לפיה אין בעוצמתה העדיפה כדי לאפשר לה לכפות את רצונה על העם הערבי-פלסטיני ולהביא בכוח לסיום הסכסוך הישראלי-פלסטיני. הכרה זאת,

התוצאה המצרפית של מחיקת עיראק ממאזן הכוחות האזורי והתפנית הדרמטית שחלה במדיניותה של לוב, היא שהמחנה הרדיקלי בעולם הערבי קרס

בצירוף התחושה שעוצמתה העדיפה של ישראל מאפשרת לה לנקוט במהלכים שבעבר נראו כמסוכנים, מביאה לכך שמתגבש רוב התומך בצעדים חד-צדדיים, שתכליתם שיקום אופייה של ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית. זאת, באמצעות ההינתקות מהשליטה בפלסטינים השוכנים ביהודה, שומרון, מזרח ירושלים, ורצועת עזה.

נראה, כי הרוב המתגבש בישראל בזכות ההינתקות מן הפלסטינים, נובע ממספר שינויים שחלו בשנים האחרונות בשיח הציבורי. התפישות והמסקנות שבאו לביטוי בשיח הציבורי ושיפורטו להלן לא נעלמו

מעניניהם של כמה ממנהיגי הליכוד, ואלה החלו להביאם לידי ביטוי, אם באופן פחות מחייב, בסגנונו של ראש הממשלה אריאל שרון, ואם באופן חד ובוטא, בלשונו של מ"מ ראש הממשלה ושר התמ"ס, אהוד אולמרט.

■ המסקנה הראשונה היא, כי **אין ביכולתה של ישראל לכפות בכוח על הפלסטינים את סיומו של סכסוך הדמים**. כך נראה כי אין בעליונותה הטכנולוגית של ישראל, במאמצי הסיכול המוצלחים, הממוקדים יותר והממוקדים פחות, בהם היא נוקטת, כמו גם בסגרים, בכתרים, ובמחסומים שהיא מציבה, ואף לא בגדר ההפרדה המוקמת, כדי "לצרוב בתודעתם" של הפלסטינים את חוסר התוחלת שבהמשך מאבקם האלים באורח שיביאם להניח את נשקם.

■ המסקנה השנייה המכה שורש היא, כי על פי ההתפתחויות הדמוגרפיות בשטח שבין הים התיכון ונהר הירדן, **יביאו לכך שהיהודים יאבדו את מעמד הרוב במרחב הזה**. וכי מרגע שמעמד זה יאבד, תיחשף ישראל לתביעה לפיה "לכל אדם זכות בחירה", או, בלעז, "One Man, One Vote". קבילותה של תביעה זו בקרב הקהילה הבינלאומית משמעותה, שהניסיון לשמור את אופייה של ישראל כמדינה יהודית, תוך שלילת זכויותיהם הפוליטיות של הפלסטינים, תביא לכך שישראל תזוהה עם משטר ה-"אפרטהייד" שקרס בדרום אפריקה.

זאת ועוד, הציבור הישראלי למד במהלך שנות ה-90 להעריך את היתרונות הכלכליים שנבעו, הן מהיציבות הביטחונית היחסית ממנה נהנתה אז ישראל, והן מהפיכתה לחלק מהכלכלה הגלובלית. על רקע זה מודע היום הציבור יותר מבעבר, למחיר הכלכלי הכרוך

בראיית הקהילה הפיננסית הבינלאומית את ישראל כסיכון ביטחוני כמו גם למחיר הכבד שיהיה כרוך בזיהוייה של ישראל כ-"מדינת אפרטהייד".

■ **המסקנה השלישית היא, כי לא ניתן יהיה לבנות יחסי דו-קיום עם הפלסטינים במסגרת מדינית אחת.** למסקנה זאת הגיע הציבור בעיקר, מתוך ראייתו הסובייקטיבית את תגובתם של ערביי ישראל לאינתיפדה השנייה. זאת, הן על בסיס ההפגנות האלימות שליוו את ראשיתה של האינתיפדה והן על בסיס העמדות בהן נקטו חברי הכנסת הערביים מאז פרצו מעשי האיבה בסוף ספטמבר 2000. מסקנתם של רבים בישראל היא, כי אם יחסי דו-קיום אלה נכשלו בתוך הקו הירוק, קל וחומר שאין סיכוי לבנותם עם רובם המכריע של הפלסטינים הדורים מעברו השני של הקו. לפיכך, בעיני רוב הולך וגדל של הציבור הישראלי, נראה חזון "ארץ ישראל השלמה" פחות ופחות כחלום ויותר ויותר כסיוט.

■ **המסקנה הרביעית שהתגבשה היא, כי לא ניתן לאתר גורם פלסטיני אשר יענה על שני תנאי הסף בהם אמור לעמוד פרטנר למו"מ ולהסכם שלום עם ישראל: ראשית, שירצה בהסכם שמהותו כינונם של יחסי דו-קיום בשלום בין המדינה הפלסטינית וישראל; ושנית, שיוכל להביא לגיבוש תמיכה מספקת בקרב הפלסטינים בהסכם כזה, ולבלימת הכוחות שיחתרו לטרפד את ההסכם בכל דרך אפשרית. בהקשר זה, נודעת חשיבות עצומה לכישלון ניסיונו של ראש הממשלה הקודם, אהוד ברק, להביא לסוף הסכסוך הישראלי-פלסטיני. עדותו, בהיותו מנהיגה של מפלגת העבודה, לפיה אין כל סיכוי להגיע לפתרון מוסכם של הסכסוך במסגרת משא ומתן עם יאסר**

ערפאת, שכנעה רבים, גם בקרב אלה שהיו בעבר "חוד החנית" של "מחנה השלום", כי פרטנר כזה אינו בנמצא.

התגבשותה של הערכה זאת בקרב הנמנים על מרכז המפה הפוליטית בישראל אך הואצה בעקבות קריסת מאמציו של אבו-מאזן, ראש ממשלתם הראשון של הפלסטינים, להביא להפסקת מעשי האיבה ולחידוש המשא והמתן המדיני. ההתפתחויות מאז החליף אבו-עלא את אבו מאזן בראשות הממשלה הפלסטינית, לא

שלשה רבעים מהציבור בישראל תומכים בהיפרדות מן הפלסטינים, הגם שקיימים פירושים שונים באשר למשמעות המושגים "היפרדות" או "הינתקות"

שינוי לטובה את הערכת הסיכויים לחידושו של המשא ומתן המדיני.

התחושה בדבר היעדרו של פרטנר לשלום שינתה את אופי השיח הציבורי בסוגיה, מוויכוח האם ניתן לרצות את הפלסטינים במחיר הקביל על ישראל ולהגיע עימם לכלל הבנה משותפת – שאלה שלגביה הציבור הישראלי היה חצוי מאז מלחמת ששת הימים – לדיון בשאלה "מה טוב ליהודים", כלומר: מה ניתן לעשות, בהעדר פרטנר כזה, להבטחת ענייניה החיוניים של ישראל. מנקודה זו ואילך נראה כי הציבור חדל להיות חצוי ועתה כמעט שלשה רבעים מקרבו תומכים בהיפרדות מן הפלסטינים,

הגם שקיימים פירושים שונים באשר למשמעות המושגים "היפרדות" או "הינתקות" ולמשתמע מהם.

■ **המסקנה החמישית היא כי להסכם עם הפלסטינים ממילא לא יהיה כל ערך, שכן ניסיון מימושם של הסכמי אוסלו מצביע על נכונותם של הפלסטינים להפר כל הסכם עליו הם חתומים.** מסקנה זו, הנגזרת מפער האימון שנוצר בין ישראל והפלסטינים, מאז החלו מעשי האיבה בסוף ספטמבר 2000, מובילה רבים להאמין, כי אין טעם בכל תשלום נוסף הכרוך במימושה של היפרדות מוסכמת עם הפלסטינים (כלומר, נוסף על המחיר הכרוך בהיפרדות חד-צדדית). זאת, משום שממילא אין בכוונת הפלסטינים לעמוד בהתחייבויות שהם ייטלו על עצמם במסגרת ההסכם.

■ **המסקנה השישית אשר נראה כי הכתה שורש בקרב הציבור הישראלי היא, כי מסיבות שונות, שעיקרן הסתבכותה של ארצות הברית בזירה העיראקית – הסתבכות השואבת את עיקר הזמן והאנרגיה שממשל בוש יכול להקדיש למזרח התיכון – כמו גם כתוצאה מהשפעתם של השיקולים הפנים-אמריקאים, במיוחד במהלך שנת הבחירות אין כל סיכוי שממשל בוש יתגייס להנעתו מחדש של תהליך המו"מ במזרח התיכון.** וושינגטון תוסיף להוקיע את מעשי הטרור הפלסטיני ולהביע את דעתה השלילית לגבי מהלכים ישראליים להם היא מתנגדת תוך הדגשת מחויבותה העמוקה למדינת ישראל, אך היא תוסיף להימנע מניסיון פרטני לפתרון הסכסוך, בנוסח מאמציהם ההרואיים של הנשיאים קרט וקלינטון. מכאן, של ישראל אין ברירה אלא ליטול על עצמה את האחריות להסדר הבעיות הכרוכות ביחסיה עם שכניה

הפלסטינים ולשיקום אופייה כמדינה יהודית-דמוקרטית באזור.

לקראת הכרעה לאומית?

נראה כי משמעותן של ההתפתחויות בזירה הפנים-ישראלית היא, התגבשותו של רוב מוצק, התומך בהיפרדות או הינתקות חד-צדדית מהפלסטינים, במטרה לשפר את בטחונו האישי כמו גם לשקם ולשמר את אופייה של ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית. במקביל, משמעות השינוי הדרמטי שחל במרחב האסטרטגי בו שוכנת ישראל היא, שהיא נהנית כיום משולי ביטחון רחבים, המאפשרים לה ליטול את הסיכון הכרוך במהלך מרחיק הלכת הנדרש. במילים אחרות, מנהיגי ישראל חופשיים עתה, יותר מבעבר, לקבל הכרעות היסטוריות קשות, לגבי עתיד המדינה.

זאת ועוד, הצמצום המשמעותי שחל בהיקף האיומים שבפניהם ניצבת ישראל, מאפשר למנהיגיה גמישות גדולה מבעבר באשר לסוגיות ספציפיות שהיו במוקד המשא ומתן שבינה לבין הפלסטינים. כך, למשל, הסיכוי המועט לגיבושה מחדש של "חזית מזרחית", משמעותו שישראל יכולה עתה להיפרד מהפלסטינים מבלי ניסיון לקבע את שליטתה בבקעת הירדן – מהלך שיוקע בזירה הבינלאומית בטענה כי נועד לצמצם את ממדי המדינה הפלסטינית שתוקם ולקבוע מראש את תוצאותיו של כל משא ומתן עתידי.

אפשרויות אלה מותירות עדיין את השאלה: האם מנהיגי ישראל יתעלו לגודל השעה וידעו לנצל את ההזדמנות ההיסטורית שנפתחה בפניהם? לכאורה, נראה כי ראש ממשלת ישראל, אריאל שרון, נכון לנקוט מהלך דרמטי שמהותו הינתקות

מהאוכלוסייה הפלסטינית השוכנת ביהודה, שומרון ורצועת עזה. כך, בנאומיו בפני באי כנס הרצליה (בסוף חודש דצמבר 2003) ובפני חברי מרכז הליכוד (בראשית ינואר 2004), הוא הודיע, כי אנו עומדים בפני "מהלך קשה מאין כמוהו", שעיקרו הקמתה של מדינה פלסטינית "בעלת רציפות טריטוריאלית", תוך הינתקות ממרבית האוכלוסייה הפלסטינית – הינתקות שתחייב לא רק פינוי המאחזים שהוקמו מאז

**מנהיגי ישראל חופשיים
עתה, יותר מבעבר, לקבל
הכרעות היסטוריות קשות,
לגבי עתיד המדינה.**

**האם יתעלו לגודל השעה
וידעו לנצל את ההזדמנות
ההיסטורית שנפתחה
בפניהם?**

שהחלה האלימות הפלסטינית בשלהי שנת 2000, אלא גם "שינוי בפריסת יישובים" שהוקמו במהלך 35 השנים האחרונות. כך, כדי לאפשר את הקמתה של מדינה פלסטינית, יהיה צורך לבצע "העתקת" יישובים שמיקומם נועד מלכתחילה למנוע את היווצרותה של מדינה שכזאת.

אולם, נראה כי מספר גורמים עלולים לחבל ביכולתה של ישראל לממש את חזונו החדש של ראש הממשלה. ראשית, כלל לא ברור האם שרון אכן מוכן להפנות עורף למפעל ההתיישבות אשר הוא היה מראשי מקימיו, אליו היו נתונים עיקר מעייניו, ועימו

הוא היה מזוהה במהלך כל חייו הפוליטיים. בנוסף, לא ברור האם נותרה בידיו האנרגיה הנחוצה למהלך ההיסטורי הנדרש. זאת, גם על רקע המצוקה המשפטית הגוברת בה נמצאים בני משפחתו.

כמו כן, אין ביטחון כי ראש הממשלה אכן הגיע לכלל הכרה אמיתית, כי לא ניתן להפריד בין נושא השליטה על הפלסטינים לבין השליטה על האדמה עליה הם יושבים, וכי, לפיכך, גם לא ניתן להגיע לכלל הינתקות מן הפלסטינים מבלי שהדבר יהיה כרוך בנסיגה מרוב שטחי יהודה ושומרון.

מבלי הכרה כזאת, עלול ראש הממשלה לנסות ליישם היפרדות חלקית, שמשמעותה המשך אחיזתו של צה"ל בכמחצית משטחי יהודה ושומרון. לניסיון זה צפוי שתהיינה תוצאות קשות – בדומה לאלה שנבעו מתוואי גדר ההפרדה בו בחרה הממשלה: מחד, המהלך יוצג כ-"נסיגה תחת אש" ומאידך הוא לא יוביל לרגיעה ביחסים עם הפלסטינים והוא אף יוקע בזירה הבינלאומית ובכלל זאת על ידי הבית הלבן, כניסיון לקבע חד-צדדית את המשך אחיזתה של ישראל בכמחצית מהשטחים שמעבר לקו הירוק.

אולם, גם אם שרון הגיע לכלל הכרה בצורך ליישם במלואה את המדיניות שאת קוויה שרטט לאחרונה ושמהווה תפנית דרמטית בתפישתו וגם אם מהלך זה זוכה לתמיכתו של רוב מוצק בציבור הישראלי, כלל לא ברור האם שרון מסוגל לגייס לטובת המהלך רוב מקרב שרי מפלגתו וחברי סיעת הליכוד בכנסת. במיוחד לא ברור מה תהייה עמדת שריו הבכירים בנושא: האם הוא יזכה בתמיכתם של בנימין נתניהו, שאול מופז, וסילבן שלום או, שמא ינסו שריו הבכירים להשתמש בקרע שייווצר לקידום מעמדם כיורשים אפשריים לראש הממשלה?

של ישראל מאפשרת כיום, יותר מתמיד, הינתקות מהשטחים בהם שוכנת מרבית האוכלוסייה הפלסטינית ביהודה, שומרון וחבל עזה. מהלך כזה, עשוי לשקם את אופייה היהודי-דמוקרטי של ישראל והוא אף עשוי להגביר את ביטחונם האישי של תושביה. אולם, כלל לא ברור האם הנהגתה הפוליטית של ישראל תאפשר את ניצולה של ההזדמנות שנקרתה בפניהם. אם זו תיכשל בכך ותבזבז את האשראי שניתן לה בתוקף הנסיבות הבינלאומיות והאזוריות, תהיה זו בכייה לדורות אשר תוצאותיה לא ישוערו.

לבסוף, כלל לא ברור האם רוב הציבור בישראל, אשר נראה כי אל העדפותיו קולע ראש הממשלה בנאומיו האחרונים, יתגייס להפגנת תמיכתו במהלכים אליהם התחייב שרון, באורח שיאזן את התגייסותו המוחלטת של הימין הפוליטי בישראל, המחויב בכל מאודו לטרפוד המהלכים הללו. זאת, לנוכח העובדה כי גם בקרב הרוב הדוגל בהפרדות מהפלסטינים קיימים היסוסים באשר לתבונה שבמימוש ההתנתקות באורח חד צדדי – דהיינו, מבלי שהפלסטינים ייטלו על עצמם מחויבות כלשהי. לסיכום, נראה כי סביבתה האסטרטגית

אם יכשל שרון בהשגת התמיכה הנדרשת מידי הנהגת מפלגתו, הוא ייאלץ להמיר את תמיכת מרבית שריו וחברי סיעתו בכנסת, בתמיכתה של הנהגת מפלגת העבודה. האם מוכן ראש הממשלה להסתכן במהלך פוליטי כה מרחיק לכת בנושא המצוי בלב האידאולוגיה של מפלגתו? שהרי, המדובר במהפך משמעותי הרבה יותר מזה שנדרש בשעתו ממנחם בגין כאשר חתם על הסכמי קמפ-דיוויד, הסכמים שצידם המעשי נגע רק לעתיד שליטתה של ישראל במדבר סיני – עניין שמעולם לא היה מרכזי לתפיסת עולמה של מפלגתו.

מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים מביע את תודתו העמוקה

למרשה ריקלים

על תרומתה להוצאתו לאור של עדכן אסטרטגי.